

DE CONSTITUTIONNEEL.

NIEUWE 'S GRAVENHAAGSCHE COURANT

No. 60.

Zaterdag 8 December.

1855.

Uitgever: C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.

Hoofd-Correspondenten: M. Schooneveld & Zoon, te Amsterdam.

Brieven franco aan het Bureau: Jan-Hendrikstraat, No. 259, te 's Gravenhage.

Deze Courant verschijnt alle dagen; behalve Zon- en Feestdagen.

Abonnementprijs voor 3/m. f 4.50; franco per post f 5.50.

Advertentiën van 1—6 regels f 1. Voor elken regel meer 15 cents; behalve 35 cents zegelgeld. Aankondigingen van geboorte, huwelijk en overlijden worden geplaatst tegen betaling van f 1, het zegelgeld daaronder begrepen.

De beraadslagingen over de ontwerpen der begrooingswetten voor 1856 worden bij de Tweede Kamer Staten-Generaal met ijver voortgezet. Reeds negen Hoofdstukken zijn door die Vergadering aangenomen. De beraadslagingen over het Xde Hoofdstuk (Departement van Oorlog) hebben een aanvang genomen. Even als wij dit, ten aanzien van de meeste vorige Hoofdstukken, gedaan hebben, zullen we ook nu in de korte beschouwing treden over de discussiën, ten aanzien van het IXde Hoofdstuk. Zoo als men weet, is gesplitst in twee afzonderlijke wetsontwerpen. Het Hoofdstuk IX A, betreft het gewichtig onderdeel der Nationale schuld. Er zijn daarover geene algemeene beraadslagingen gevoerd. Het voornamelijk punt verschil was bij art. 15, waaromtrent door de heeren ROCHUSSEN en VAN RAPPARD een amendement was voorgesteld, om het bedrag van dat artikel te verhoogen met f 120,000, en het derhalve te brengen op f 4,046,362.50. Het verschil liep eigenlijk over de begroeping, die aan art. 9 der wet van September 1841 is gegeven worden. Bij dat artikel wordt bepaald: dat met de jaren 1850 en vervolgens jaarlijks, eene besparing, ten minste gelijk staande aan het bedrag der besparing, die het gevolg dezer wet zal zijn, gebragt worden op de Begrooting van Staatsuitgaven; welke som zal worden besteed tot amortisatie van openbare schuld of tot zoodanigen anderen maatregel, als tot vermindering van den rentenlast zal kunnen strekken, op zoodanigen voet en wijze, als nader door de wet zal worden bepaald. Die laatstbedoelde wet is nooit tot stand gekomen, maar men heeft wel, ter voldoening aan de eerste bepaling, sedert den jaren 1850, jaarlijks eene som tot amortisatie op de begrooting geplaatst, terwijl bovendien, gelijk bekend is, vele afzonderlijke wetten, een aanzienlijk bedrag tot amortisatie bestemd werd. Er is dus aan het voor- schrift van art. 9 eene ruime uitvoering gegeven. Tusschen is, sedert verscheidene jaren, verschil ontstaan over de vraag, welke som men, voor amortisatie, op de begrooting moest brengen, en hoe men tot die berekening daarvan moest overgaan. Nu toch heeft de gunstige staat van 's Rijks geldmiddelen het in de laatste tijden veroorloofd meer dan het gevorderd bedrag te amortiseren, maar voor het geval, dat de Staat mogt keeren, wenschte men het uitgemaakt te hebben, waartoe eigenlijk de Staat, volgens meergemeld art. 9, verplicht was. Hierover nu loopen de gevoelens uiteen, en, even als vroeger, waren het de Ministers van Finantiën, de heeren ROCHUSSEN, RAPPARD en VAN BOSSE, die daarover hunne meening kenbaar maakten. Teregt werd opgemerkt, dat door het aangeboden amendement het doel niet bereikt, dat men eigenlijk daarmede beoogde. De Minister van Finantiën merkte zeer op, dat het uiteenloopende der gevoelens van drie voorgangers voor de meening der Regering pleit. Inderdaad, de hoofzaak is hier, dat er jaarlijks tot amortisatie worde overgegaan, en zoo lang nu het bedrag, dat daartoe wordt aangewend, veel aanzienlijker is dan uit de wet van 1841 zou voortvloeijen, zoo is het ook overbodig over het juiste cijfer te twisten. Dat heeft de Kamer dan ook zoo begrepen. Met 44 tegen 10 stemmen werd het amendement verwerpen. Het geheele Hoofdstuk werd met algemeene stemmen aangenomen. Als we daaruit eene slotmogen trekken, dan is zij deze, dat het vraagstuk, voor het vervolg, niet is uitgemaakt. De vervolgs zijn de algemeene beraadslagingen gehouden over Hoofdstuk IX B (Departement van Finantiën). Zij hebben voornamelijk geloopt over de aanbesteding van het smelten en verder tot muntplaatjes werken van Oost-Indische duiten. Eigenlijk kwam de quaestie eerst te pas bij de behandeling van het Hoofdstuk (Departement van Koloniën). Men heeft het Eindverslag over dat laatste Hoofdstuk, waarin deze zaak geheel wordt beschouwd. Sedert het opmaken dat rapport zijn er bij de Kamer adressen aangekomen van fabrikanten uit Utrecht, Voorst en 's Gravenhage, waarin deze zich beklagen over onregelmatig-

heden, welke, volgens de adressanten, bij de aanbesteding zouden hebben plaats gehad, waardoor bijzondere belangen zouden gekrenkt en de schatkist zou benadeeld zijn. De heer WINTRENS, die lid was der Commissie van Rapporteurs over het XIde Hoofdstuk, bragt de zaak bij het IXde Hoofdstuk ter sprake, omdat een paar punten tot het Departement van Finantiën behoorden. Het eerste punt betrof de weigering, door den Minister van Finantiën, om aan de Commissie over te leggen een proces-verbaal van eene conferentie, den 8 October jl. in het Kabinet van den Minister gehouden, ten aanzien van zekere onderhandelingen, die tusschen den aannemer en tusschen den muntmeester hadden plaats gehad. Het tweede punt had betrekking tot den verleenden vrijdom van inkomende regten, nadat de aanbesteding was toegewezen en zonder dat dit vooraf in de conditiën van aanneming was opgenomen.

De Minister van Finantiën heeft onmiddellijk op deze interpellatie geantwoord. Dat antwoord is bereids in het verslag der zitting opgenomen. Hij bleef de overlegging van het bedoelde stuk weigeren, omdat het niet was een proces-verbaal, maar eigenlijk bestond in aantekeningen van hetgeen, ter zijner inlichting, in de gehouden conferentie was gebleken.

Hij deelde echter mede, wie bij de gehouden conferentie waren tegenwoordig geweest, wat het doel daarvan had uitgemaakt en wat daarbij gebleken was. De hoofzaak was, dat hij wenschte te weten, of een ambtenaar van het Departement van Finantiën, namelijk de Muntmeester, voortdurend aanspraak maken mogt op zijne achtig en vriendschap. Men mag uit de gedane mededeelingen afleiden, dat zijn vertrouwen niet misplaatst was. Hij deed daarbij uitkomen, dat al hetgeen er geschied is, in het welbegrepen belang van den Staat heeft plaats gehad. Ook nopens den verleenden vrijdom van regten gaf de Minister ophelderingen, waaruit blijkt, dat dit geschied is op grond der wet van 1 September 1854, maar onder zeer bepaalde voorwaarden, die door den aannemer moeten vervuld worden.

Uit de discussie, die op de rede des Ministers gevolgd is, is gebleken, dat de heer VAN BOSSE, als voorzitter der Commissie van Rapporteurs over het XI Hoofdstuk, inzage van het zoogenaamde proces-verbaal gehad heeft, en opmerking verdient het voorzeker, dat die heer het onraadzaam achtte, het stuk terug te houden, omdat juist van de geheimhouding kwaadwilligen misbruik zouden kunnen maken.

Aan het slot der rede van den Minister, beriep Z. Exo. zich op een levensberigt van den graaf MOLE, dat hij dezer dagen in een der bladen gelezen had. Daarin werd gezegd, dat, hoezeer dien geachten Staatsman allengs alle aanzienlijke betrekkingen waren ontvallen, hij toch met een anderen titel ten grave was gedaald, het was die van te zijn een eerlijk man. En nu zeide de Minister, dat, welke aanmerkingen men ook op handelingen der Ministers mogt maken, dat dit de titel is, welken zij alle wenschen te behouden. Wat men ook moge zeggen, en wat hun ook moge ontvallen, dien titel, die kroon zullen zij zich door niemand laten ontrooven.

Die waardige taal werd door den heer VAN BOSSE beantwoord met deze woorden: de verklaring, waarmede de Minister van Finantiën zijne rede geëindigd heeft, is, zoowel wat hem als wat den Minister van Koloniën betreft, voor mij volstrekt overbodig geweest. Die woorden deden ons genoegen te vernemen van iemand, die het zoogenaamde proces-verbaal had gelezen. De eenige vraag, die de heer VAN BOSSE deed, was, of bij de aanbesteding van het vervaardigen der plaatjes voor koperen munt in Indië's lands belang genoegzaam behartigd is. En nu heeft de Minister verklaard, dat dit bij de behandeling van Hoofdstuk XI nader zal worden aangetoond.

Een tweede punt, dat bij de algemeene beraadslagingen behandeld werd, was van geheel anderen aard. Het betrof het zegelrecht van de advertentiën van dagbladen. De interpellatie geschiedde door den heer L. D.

STORM, naar aanleiding van een geding, tegen een Fransch blad in de residentie gevoerd. De Minister gaf deswege inlichting en deelde mede wat te dien aanzien ter zijner kennis was gebragt.

Na de sluiting van de algemeene beraadslagingen werd over sommige artikelen nog gesproken. Het zou ons te ver heen leiden, om al die punten na te gaan. Wij zullen op slechts één wijzen, namelijk op dat der postwijken. Bij de behandeling van de afdeeling over het postwezen werd door den heer VAN LIJNDEN wederom aangedrongen op de wenschelijkheid, om de mindere postbeambten in de gelegenheid te stellen op Zondag hunne godsdienstoefening bij te wonen. De Minister van Finantiën heeft de moeilijkheid daarvan betoogd, maar toch de verzekering gegeven, dat hij zal nagaan in hoe verre aan den geuiten wensch voldaan kan worden, daar ook hij het van het grootste belang acht, dat het gevoel van godsdienst bij de ambtenaren niet verflaanwe. De heer VAN LIJNDEN, die geen antwoord verzocht had, verklaarde, dat hij een welwillend antwoord had bekomen. En toen de heer GROEN VAN PRINSTERER zijn leedwezen had betuigd, dat de bedoelde zaak in de vergadering tot eene soort van spotternij had aanleiding gegeven, zeide de Minister, dat hij het gevoelen van dien Spreker geheel deelde en dat het ook hem minder gepast scheen op deze zaak een glimp te willen werpen van ironie of spotternij.

Ten slotte werd Hoofdstuk IX B. (Departement van Finantiën) mede met algemeene (57 stemmen) aangenomen. De Minister had dus het genoeg, dat geen lid der Kamer zich tegen een zijner beide Hoofdstukken verklaarde. Wat men er zegt, in den geheelen loop der discussie werd geen enkele scherpe uitdrukking gebragt, geen enkele bepaalde aanval tegen den Minister gericht. De toon, die in deze discussie werd opgemerkt, was die van welwillendheid en genegenheid en zij werd gekenschetst door toetsing van zaken. Zonder overdrijving mag men dus zeggen, dat ook deze Minister met bemoediging zijne Begrooting heeft zien aannemen. Het zal hem gewis aansporen, om met ijver den door hem ingeslagen weg te blijven betreden door de algemeene goedkeuring, die hem ten deel viel; en zoo werd zeker het zegel gedrukt op de koninklijke onderscheiding, die, zooals een dagblad in der tijd zich uitdrukte, den talentvollen verdediger van de wet tot afschaffing van den accijns op het gemaal, den heer VROLIK, Minister van Finantiën, te beurt viel, waardoor hem een bewijs werd gegeven, hoe hoog Hoogstdezelve de onvermoede pogingen van dien staatsman aanbat.

Buitenland.

ALGEMEEN OVERZICHT.

Dezelfde onzekerheid blijft bestaan ten aanzien van het groote vraagstuk van vrede of voortzetting van den oorlog. Behalve de bekende geruchten in verschillenden zin deswege, doen zich er thans ook op, met opzigt tot den stand der partijen in Engeland en den invloed, dien zulks op de betrekkingen tusschen het parlement en het Britsch ministerie kan hebben.

Reeds sedert eenigen tijd is er veel van gesproken, dat de vredespartij in Engeland vorderingen heeft gemaakt en de aankondiging van nieuwe lasten zal waarschijnlijk aan die partij meer krachts hebben gegeven. Men verzekerde dan ook te Londen, dat het tegenwoordig ministerie er op bedacht was, het parlement te onthouden, ten einde zich zoo mogelijk eene zekerder meerderheid te verschaffen. Men verhaalde dat lord Palmerston één voorslag in dien geest aan de Koningin had gedaan, doch haar weinig gezind had gevonden om tot zoodanige ontbinding te besluiten, waarop de eerste minister van zijn ontslag zou hebben gewaagd. Men ging zelfs verder en meende, dat aan lord John Russell aanbidding zou zijn geschied om een bestuur in vrede-lievenden zin samen te stellen: iets waarin die staatsman voor den oogenblik nog bezwaar zou hebben gevonden, daar hij, zoo men weet, zijne gunst bij het volk zeer heeft zien verminderen. Hij zou, verhaalde men, al verder, er dan ook op uit zijn geweest een overgangsmisterie te doen optreden, waarna hij later zelf weder aan het roer van zaken zou kunnen komen. Het is nog zeer onzeker wat er van al die geruchten waarheid zij.

De Times is weder in een luim van gisping der legerhoofden vervallen. Het blad herinnert al de gunstige kansen, die men vroeger heeft laten loopen, om een beslissenden slag te leveren, en waardoor de Russen in de gelegenheid zijn gebleven eene sterke stelling te behouden met open gemeenschap en een leger, dat tot 200,000 man kan worden opgevoerd. In plaats van naar een gewichtig voordeel te trachten, zegt het blad, heeft men, na de geleidelijke verovering van Sebastopol, den tijd verlopen met wegen aan te leggen of te herstellen, marschen heen en weder te doen, loodsden voor den winter te bouwen, en, zegt het blad, zoo ging het beste seizoen van het jaar voor de overwinnaars te loor.

De Britsche vloot keert naar huis, het zeevolk gaat in Engeland aan wal. De Keizerlijke garde komt in Frankrijk terug. Malta, Scutari en Pera worden tot winterkampen ingericht en de kavallerie gaat naar de voorsteden van Konstantinopel.

Behalve het treurig ongeval der ontploffing van de kruidmagazijnen op 15 Nov. jl., heeft men van die ontzaggelijke uitrusting, welke zoo veel schatten gekost heeft, en welke, zegt de Times, wél bestuurd de wereld had kunnen veroveren, sedert den 8 Sept. weinig of niets gehoord.

In Engeland wordt de kreet aangeheven tot krachtige voortzetting van den oorlog, en deze heeft met der daad sedert het begin van September stil gestaan. Het blad vraagt wie de schuld daarvan heeft, het meent dat die thans niet op de Engelsche legerhoofden kan rusten. Het voegt er bij dat het nooit is teruggedeeft voor de gisping en strenge beoordeeling van de Engelsche krijgsoversten; doch dat in dit geval de blaam niet op hen kan nederkomen. De terugroeping van generaal Simpson volgde zoo onmiddellijk op den 8 September, dat daardoor elke poging van zijn kant verlamd werd, en generaal Codrington voerde zoo korten tijd het bevel, dat het zeer onredelijk zou zijn om zijne werkloosheid te laken. De generaal Pelissier ontzette niet minder moeijelijkheden.

De telegrafische dépêche, die te Parijs het bericht van den val van Sebastopol bragt, werd hem met den marschalkstaf beantwoord. Hij geniet het vertrouwen zijner regering en van zijn leger; hij beschikt over veel manschappen, materialen en onmetelijke hulpmiddelen en goede kansen, en van den 8 September tot den huidige dag, deed hij niets, volstrekt niets. Was het jaargetijde reeds te gevorderd? Inist 50 jaren geleden rukte Napoleon den 2 December met zijn leger van Boulogne naar Austerlitz op, streed en behaalde eene groote overwinning.

Waren de strijdkrachten, waarover hij te beschikken had, grooter? In veel grootere veldslagen had men zelfs over de heft der strijdkrachten niet te beschikken, welke thans door de bondgenooten in de Krim waren in het veld gebragt. Vreesde hij voor een aanval der Russen? Den 16 Augustus weerden eenige duizende manschappen aan de Tsjernaya gemakkelijks den aanval af van een aantal soldaten, hetwelk dat van hen wel vijfmaal overtroef en door hunne linien poogde heen te breken. Toen gold het Sebastopol, en nu kunnen wij niet anders verwachten dan een dorre en zeer onwaarschijnlijke overwinning.

Wij hebben tot het laatste oogenblik gewacht, hopende dat iets gedaan zou worden. Er was bijkans niet eene onderneming, waarin de Fransche generaal geen schoone kans tot slagen had, of waarin, had het hem tegengeslagen, wij gewaagd zouden hebben hem te laken; maar om volstrekt niets te beproeven — om twee en een halve maand te wachten en een kostbaren tijd in volslagen werkloosheid door te brengen, den vijand den tijd te geven om zich te herstellen en de geestdrift van de eigen krijgslieden te doen verliezen, zich geheel op het defensieve te houden, terwijl duizende kansen tot aanval bestonden en het spel te verliezen, terwijl de winst in de hand was, dat zijn fouten van zoo ernstigen aard, dat wij niet langer het stilzwijgen kunnen in acht nemen, of toestemmen in de geschiktheid eener gedragslijn, welke zoo noodlottig voor onze troepen en zoo roemloos voor onze wapenen is.

Men kan het antwoord, dat de Fransche bladen waarschijnlijk op deze aanmerkingen zullen geven, gemakkelijk voorzien, of liever, het is gegeven door de Deutsche bladen, na de gebeurtenissen voor Sebastopol in September, te weten: de gesteldheid der wegen in de Krim, die door de Russen bovendien onbruikbaar waren gemaakt, en den doortocht geheel belemmerden, voorts de stand der rivieren in het najaar, alsook de sterke stellingen der Russen en eindelijk de bijkans onoverkomelijke zwaarigheden van eene talrijke magt in het binnenland van den noodigen leeftocht te voorzien. Al die redenen te zamen zullen de legerhoofden zeker hebben, weêrhouden een behaald voordeel door vele mogelijke nadeelen op het spel te zetten.

Het Engelsch ministerieel Avondblad haast zich alreeds de aanmerkingen van den Times te wederleggen. Het zegt dat het gemakkelijk is de Krim op de Kaart te veroveren, aanmerkingen op een afstand te maken; dat de krijgshoofden eerst de behaalde voordeelen moeten verzekeren, alvorens op nieuwe bedacht te zijn; dat men beseflen moest, dat het Russische leger niet verslagen is, maar in tijds in sterke stellingen terug getrokken.

P. S. De Belgische bladen van heden, door het weder laat ontvangen, brengen geene verdere berichten nopens het groote vraagstuk. Zij stellen ook als zeker, dat er krachtige pogingen tot herstel des vredes worden aangewend; dat inzonderheid Oostenrijk en Pruisen daartoe werkzaam zijn; dat Frankrijk aan Rusland als 't ware den weg gemakkelijk wil maken; maar dat Engeland nog geenszins geneigd schijnt dezen winter den vrede te sluiten; dat de geruchten, wegens ministeriële veranderingen te Londen, zeker in omloop zijn, maar dat het twijfelachtig is of de vredespartij nog wel de bovenhand zal erlangen.

HET OOSTERSCH OORLOGSTOONEEL.

Men leest in het Oostenrijksch Militair blad de volgende berichten: De Turksche opperbevelhebber Omer-Pacha heeft zijn operatie-leger in drie korpsen verdeeld. Met het gros daarvan bezette hij Sukum-Kalé, waar hij zijn algemeen

hoofdkwartier vestigde. De afdeeling van Ferhad en Osman-Pacha, bestaande uit 12 bataillons voet- en 4 regimenten paardenvolk, detacheerde hij naar Redut-Kalé, en het op zich zelf staand korps onder bevel van Mustapha-Pacha, waartoe ook het contingent van Tunis behoort, vatte te Babsoun post. Men was aanvankelijk van oordeel, dat deze drie legerkorpsen gelijktijdig tegen het binnenste gedeelte der provincien Mingrelie, Gurie, Imerzie en Grusie zouden opereren. Herhaaldelijk werd toch gemeld: Omer-Pacha is reeds op 20 uren afstand van de zee op den weg tegen Kutais voortgerukt. Al die berichten zijn niet bevestigd. Omer-Pacha had den 12 Nov. het aanvangspunt zijner krijgsverrigtingen, de zee, niet verlaten. Bij het vernemen der tijding, dat de Turken te Sukum-Kalé en Redut-Kalé post gavat hielden, detacheerde de luitenant-generaal, vorst Behutoff, 2 bataillons geregelde infanterie, 4 afdeelingen kozakken met 8 kanonnen en 5000 soldaten naar Alexandria bij de Ingur, en dat observatie-korps had door zijne stelling alle gemeenschap tusschen Sukum-Kalé en Redut-Kalé afgesneden.

Het was voor den Serdur van groot belang om de afgebroken gemeenschap te herstellen. Met dat doel marcheerde hij met zijn leger, dat uit 26,000 man met 40 kanonnen bestond, langs den zeeoever over Hart op den weg naar Antegelo, en ging den kleinen arm van de Ingur over, zonder een vijand te ontmoeten, want de Russen hadden aan den linkeroever van den grooteren arm van den Ingur post gevat. Het trekken over dezen laatste zee-arm had plaats met behulp van eenige stoomboeten bij Anaklea. Dat de stelling der Russen onder zulke omstandigheden onhoudbaar werd, is natuurlijk, en dat het gevecht van 7 November, waarbij de Russische soldaten eene nederlaag leden, wat zijne belangrijkheid en omvang betreft geen veldslag kan genoemd worden, erkent de Serdur zelf in een later bericht. Hij had overigens zijn doel: de vereeniging van het hoofdkorps met het detachement van Ferhad Pacha, bereikt.

In gelijken toestand bevindt zich ook Selim-Pacha in Erzerum. Hij had den 10 November Harsan-Kalé, met zijn transport van troepen en levensvoorraad, nog niet verlaten, en de generaal Murawieff deed voor Kars winterkwartieren in gereedheid brengen, maar detacheerde de Fransche en Engelsche soldaten bij het leger van vorst Behutoff. Wat eindelijk betreft de krijgsverrigtingen van Mustapha-Pacha te Battoun, zijn korps is volgens het getuigenis van geloofwaardige berichtgevers nog niet tot het doen eener beweging gered.

GROOT-BRITTANNJE.

De Koning van Sardinië heeft den 6 dezer de orde van den Kousenband ontvangen en is naar Frankrijk vertrokken.

DENEMARKEEN.

De regering zal niet, gelijk gemeld werd, enkel met betrekking tot de vestingwerken van Kopenhagen, maar ook omtrent die van Rendsburg een besluit nemen. Men weet, dat in 1851 eene gemengde commissie benoemd werd tot onderzoek der territoriale aangelegenheden der vesting. De inzichten der door Denemarken gekozen leden schijnen geen bijval verworven te hebben bij de groote Deutsche staten, die, in geval dat tot behoud der vesting mogt besloten worden, haar tot eene landvesting wenschten gemaakt te zien. De Deensche regering verklaarde zich uit dien hoofde als een middenweg voor de slechting der vesting, en reeds lang was men daarmede begonnen, toen een geschrift van een 'oud militair', dat veel opzien baarde, in het licht verscheen. Daarin werd op de belangrijkheid van dit punt gewezen tot gemeenschappelijke verdediging der verschlende staten, en zijne woorden vonden veel sympathie bij de commissie voor de vestingen (welke, zooals bekend is, in den vorigen winter benoemd werd). Men zou thans zelfs besloten hebben om de zuidzijde te behouden en zich met een bruggehoofd ter beveiliging tegen het noorden te vergenoogen.

FRANKRIJK.

De Koning van Sardinië is den 6 dezer ten drie ure te Compiegne aangekomen, waar zich de Keizer, alsmede de heeren Fould, de Morny, Cowlej, Harford, Walewski en Rotschild bevonden.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

ZITTING VAN VRIJDAG, 7 DECEMBER.

De Voorzitter deelt mede, dat is ingekomen een ontwerp van wet nopens de zeevischerijen.

Aan de orde is de voortzetting der beraadslagingen over het rapport der commissie voor de verzoekschriften over een adres der Hervormde gemeente te Harderwijk, wegens de uitvoering van art. 10 der armenwet. De commissie stelt voor om nopens dit adres over te gaan tot de orde van den dag, omdat het geen bepaald verzoek inhoudt.

De heer MACAT had zich gisteren tegen die conclusie verzet, in de eerste plaats, omdat het adres klagten inhoudt over de uitvoering der wet; ten tweede, omdat de commissie zich een oordeel over dit onderwerp toeigent; en ten derde, omdat de klagte reël is.

Ten slotte is tot de nederlegging ter griffie besloten.

Thans zijn aan de orde de algemeene beraadslagingen over hoofdstuk X (Departement van Oorlog) der Staatsbegroting voor 1856.

De heer VAN GOLTSTEIN behandelt de vraag, of het thans uitgetrokken cijfer moet beschouwd worden als een normaal cijfer, tot welk betoog de Minister zich veel moeite in de Mem. van Beantw. heeft gegeven, zonder dat Spr. daardoor echter overtuigd is geworden. Z. i. moet het als een afwisselend cijfer beschouwd worden, waar op den duur vermindering is aan te brengen, en is het tegenwoordig cijfer alleen aan

bijzondere omstandigheden toe te schrijven, namelijk aan de buitenlandse verwickelingen en de duurte der levensmiddelen. Sedert jaren was dan ook dat cijfer minder, en hebben de vroegere Ministers van Oorlog met f 10,000,000 voorzien in al hetgeen voor onze defensie noodig was. Zelfs deze tegenwoordige Minister gaf daarvan het bewijs, want terwijl hij ten vorigen jare verklaarde, dat het voor de goede dienst noodig was om de miliciens een geheel jaar onder de wapenen te houden, is bij deze begroting slechts gerekend op het in dienst houden voor een half jaar. Daarbij komt nog, dat men overigens ook nog niet eens kan zeggen, dat men het eens is over het stelsel van defensie zelf. En zonder zich nu over de verschillende stelsels uit te laten, is zoo veel toch zeker, dat er verschil van kosten is, naar gelang van het stelsel, waaraan men de voorkeur geeft. Nog eene andere reden, om de begroting als van afwisselenden aard te houden, is daarin gelegen, dat we nu in een overgangs-tijdperk zijn. De wetten op de nationale militie en de schutterijen worden spoedig verwacht. Deze zullen ook invloed kunnen uitoefenen op de kosten van defensie. Als men nu het beginsel van afkoop aannam, dan zou dit eene aanzienlijke besparing opleveren; bij eene goede inrigting der schutterijen zou men ook besparing kunnen verkrijgen. Om al deze redenen geeft hij te kennen, dat, zoo hij deze begroting aanneemt, hij deze dan altoos beschouwt als een afwisselend cijfer te bevatten.

De heer LUYBEN heeft ten vorigen jare tegen de begroting voor Oorlog gestemd, omdat het cijfer hem te laag voorkwam. Nu is die begroting nog niet drie ten verhoogd. Om consequent te blijven, moest hij dus nu ook tegen het hoofdstuk stemmen, maar hij zal er nu om eene groote reden zijne stem voor uithrengen. Hij heeft lang gapeind, maar die reden is voor hem zoo gewichtig, dat hij tot een ander besluit is gekomen en waarvan hij nu kortelijk de gronden zal opgeven. De reden ligt in de zorg voor de rust der Lands. Arglistige schrijvers gaan dagelijks voort in sommige organen der drukpers hun zwadder uit te spuwen en hunne laagheden en lasteringen uit te braken over een gedeelte der bevolking. Het gevaar is grooter dan men denkt. Die schrijvers en die organen, welke hij bedoelt, verzuimen niets hoegenaamd om de hartstogten in beweging te brengen en de twee groote deelen der bevolking tegen elkander op te zetten. Zij drijven den spot met datgene, wat een deel der natie als heilig beschouwt en eerbiedigt. Zij schilderen de Katholijken niet alleen af als ten eenenmale ongeschikt voor betrekkingen of waardigheden, neen, zij gaan verder; zij durven zeggen, dat dat gedeelte der bevolking onwaardig is om het land te dienen. Zij roepen uit, dat men de Katholijken niet vertrouwen kan, dat men aan geen katholijk officier eenig bevel kan toevertrouwen. Sprak vreesde de allerheillooste gevolgen van dergelijke schandelijke aantijgingen; men tergt dagelijks dat deel der bevolking, men hoort het. De Roomsche-Katholieke bevolking lijdt met gedult God geve, dat zij lijdelijk blijve! Maar wie waarborgt ons, vraagt Spr., dat die bevolking altoos zoo lijdelijk zal blijven? Hoe zal het zijn, als de maat overloopt? Dat God dan het Vaderland behoede! Zullen dan niet eindelijk de Katholijken, die dagelijks getergd en aangerand worden, daden met daden keeren? En dan? dan zal naar zijn oordeel, wanneer de dagbladders, die hij bedoelt, zoo voortgaan, daaruit een burgeroorlog kunnen ontstaan. En wat dan? zullen de schutterijen dan geschikt zijn tot bewaring der orde? Neen, zegt Spr.: in zulke uitersten vecht de schutterij niet tegen zijn medeburger; men zal dan veel eer zien, dat zij zich bij de verschillende partijen zullen scharen. En juist daarom, acht hij een sterk leger meer dan ooit noodig, een goed leger, dat met kracht de rust zal kunnen handhaven. Hij heeft nu de Regering opmerksaam gemaakt op het gevaar van de door hem bedoelde pers, en hij heeft tevens aan de Kamer de redenen voor zijne uitbrengen stem medegedeeld.

De heer GROEN VAN PRINSTERER, over de begroting zakkende spreken, zet, naar aanleiding van het gesproken door den vorigen redenaar, de volgende opmerking voorop, dat hij het eens is, dat niets gevaarlijker is, dan spanning der gezindheden; en dat de welgezinden beiderzijds moeten bijdragen, om die spanning te doen ophouden. Hij moet er evenwel bijvoegen, dat de toon van sommige Protestantische dagbladen hem even afkeurenswaardig voorkomt, als die van sommige Roomsche-Katholieke bladen.

Hij komt nu tot het budget zelf en verdedigt het eene zeer uitgebreide rede, waarvan de hoofdindeeling tegelijk de hoofdgedachte, in de volgende hoofdpunten is zamengevat:

Toe-eenzijdigheid in de beschouwingen der tegenstanders. Zou het kunnen zijn, vraagt Spr. dat in de voorgingen jaar op jaar in deze Kamer tegen de Begroting van Oorlog gehouden, eenzijdigheid van beschouwingen besta? Ter beantwoording hiervan wijst Spr. op de verscheidene gezegden, welke herhaaldelijk in het midden zijn gebragt, als daar zijn: dat Nederland nooit aan een buitenlandchen strijd deel kan nemen. Dit jaar is zelfs gezegd, dat het leger alleen gewijd is aan het bewaaren van de inwendige rust. Hij komt tegen die redeneringen op, en beaamt wat daaromtrent in de Memorie van Beantwoording is gezegd. Ter verdere adstructie van dit eerste punt, wijst hij op hetgeen ten verleden jaren door den heer Thorbecke is in het midden gebragt. Ook de gronden van dien heer wederlegt spr. en betoogt, dat die niet van eenzijdigheid zijn vrij te pleiten. En die argumenten, vooral als zij door iemand als de heer Thorbecke gebezigt worden, moeten eene oorzaak hebben. Inderdaad ligt die oorzaak in een groot doel, dat men voor stadig op het oog heeft: eene herziening van het belastingsstelsel. Die hoofdgedachte is reeds in 1849 voorgekomen en in 1854 uitgedrukt. De heer Thorbecke gaf veel te veel jaar met zoovele woorden te kennen, dat men voor nu op voor het vervolg op het oog moest houden niet dan een mijdelijke uitgaven te doen, en dit wel om het alles overwegend belang: de algemeen erkende behoefte, om het lastigwezen te herzien en de belastingen te verminderen. Die hoofdgedachte is dan nu ook, dat slechts een eerste stap

een langen weg is gedaan. Bij dergelijke hoofdgedachte het natuurlijk, dat de zaak moet beschouwd worden als niet geheel vrij van eenzijdige voorstelling.

20. De toestand, waarin die min juiste waardering het vaderland gebracht heeft. Spr. wijst tot dat einde op hetgeen vroeger nopens den aandrang tot bezuiniging is gezegd, dat daardoor alles uit het verband is gerukt. Hij wijst op den toestand van verval, waarin de vloot en het leger verkeeren. Wel heeft de heer Hugenholz dit voor de vloot egengesproken, maar daartegenover staan verklaringen van anderen. Zoo is het ook met het leger. Spr. vraagt, wat er van de marine en van het leger zou worden zijn, indien het gevoelen van bezuiniging de meerderheid had gehad.

30. Hetgeen nu, onder de omstandigheden, waarin Europa verkeert, moet verricht worden. Spr. brengt daarbij den oorlog in het Oosten ter sprake. Als algemeene stelling zegt hij daarbij, dat, ooit meer dan in onzen leeftijd, de Staten van den tweeden rang in de noodzakelijkheid geweest zijn, op zelfverdediging bedacht te wezen. Hij wijst daarbij op Frankrijk, en herinnert aan het gezegde van een Staatsman, dat als Frankrijk zich den neussnuit, Europa alsdan niest. Hij herinnert, hoe Frankrijk in onzen leeftijd meer en meer overmagtig is geworden, ook door het bondgenootschap van Engeland. Hij vrees dat daarbij, dat, door het zoeken van het evenwicht in het Oosten, dat in het Westen zou kunnen verloren gaan. Hij herinnert, dat Frankrijk is en blijft de zetel der revolutie, en wijst daarbij in de eerste plaats er op, dat met de beste bedoelingen het gezag aldaar, hoe overmagtig ook, door de omstandigheden kan voort edrongen worden. Men herinnere zich daarbij slechts de woorden, *l'Empire, c'est la paix*, en toch heeft men den krijg in het Oosten gezien; en ten tweede, dat dit gezag, hoe krachtig ook, wankelbaar kan worden: het is bij verrassing gekomen, het kan, op dezelfde wijze verdwijnen. Als men dit in verband beschouwt met den tegenwoordigen tijd, dan is alles mogelijk en er is inderdaad in Europa geen volkenrecht meer. Het gevolg daarvan is, dat elk land moet bedacht zijn op zelfverdediging, op handhaving zijner neutraliteit; dat is: geen oorlog, dan met hem, die den onzijdigen staat tot oorlog wil dwingen. Niemand wil dit, zegt men, maar vroeger of later zal toch eene zekere *pressie* mogelijk zijn, juist omdat men het gedurig ontkent. — Om al dit aangevoerde herhaalt Spreker, wat er door ons moet verricht worden? Hij beaamt hetgeen deswege in 1852 door de commissie van rapporteurs is gezegd, dat namelijk ons klein leger de kiem moet zijn van een grooter leger en tot grondslag daarvan moet strekken in tijden van vrede. Hij dringt daarbij echter tevens aan op eene goede schutterij, vooral door het gezegde van den heer Gevers van Endegeest ten verleden jaar te herinneren. Hij wijst ook op een gezegde van den heer Storm van 's Gravesande, die op het dringende van de defensie onzer zegaten aandrang. Hij zegt, dat er *periculum in mora* aanwezig is, en hoopt, dat men niet als er, hetgeen God verhoede, een onheil over het land kwam, zou kunnen zeggen, dat het te bejammeren was dat tijd en geld alleen aan politieke hervormingen en afschaffing van belastingen besteed werd.

De heer STORM VAN 'S GRAVESANDE zet voorop: 1o dat hij met leedwezen de gronden vernomen heeft, waarop de heer Luyben zijn vptum heeft gebaseerd; en 2o dat hij zich bij zijne beoordeeling van de begroting niet laat leiden door consideratien als die van den heer Groen, wiens betoog eigenlijk daarop neder kwam, dat er een leger noodig was om ons te bewaren voor de beginselen van de revolutie en de liberale theoriën. Niemand zal ontkennen, zegt Spr., dat revolutien en bepaaldelijk die van 1789 ook goede vruchten hebben gedragen, en hij voegt er bij, dat men ook nimmer een leger zal vinden, om tegen die zoogenaamde liberale theoriën te veld te trekken. Slechts eenmaal heeft men een leger met vrucht gebezigd, niet om eene revolutie te bestrijden, of omdat het liberale of illiberale theoriën gold, maar om wanorde en burgerkrijg te snuiken, namelijk in Juni 1848 te Parijs. Hij gaat nu over tot de begroting zelve. Hij weerspreekt eerst de vergelijkingen van den heer Nolthenius, hij eene vorige gelegenheid gemaakt, tusschen de kosten van ons leger en die van Frankrijk en Engeland, en welke vergelijkingen ten onzen nadeele uitkwamen, terwijl Spr. aan toont, dat de grondslagen die berekeningen foutief waren, waarvan hij de uitkomsten opgeeft. Buitendien, die vergelijkingen alleen op grond van het getal der bevolking, gaan niet op. Hij gaat daarna over tot refutatie van sommige punten in het verslag voorkomende en in den loop der discussien behandeld. De eerste bewering, die hij weerspreekt, is het gezegde, dat de som van 10,400,000 een normaal cijfer zou zijn geweest. Dit is stellig niet zoo; dat was steeds een anormaal cijfer en alleen het gevolg van het verslag van Nov. 1848, toen men op eene onoorzakekundige wijze de kosten van het leger percentsgewijze verminderde.

Wij zijn in een overgangstijperk, zeide men; de wetten op de nationale milicie en de schutterijen worden spoedig verwacht. Spr. zegt, dat men zich van die wetten nooit bezuiniging van kosten moet voorstellen. Eene andere opmerking was, dat men het nog niet eens is over het stelsel van defensie. Maar dat zal wel altoos het geval zijn; maar het wordt toch hoe langer hoe meer de heerschende opinie, dat voor ons land een geconcentreerd stelsel van defensie noodig is, en het getal der voorstanders van een groot aantal vestingen wordt steeds minder. Men zeide ook dat het stelsel van afkoop van de milicie ook finantiëel zal kunnen baten. Spr. verklaart niet te begrijpen, hoe men door dat stelsel in de gelegenheid zal kunnen zijn om een stand leger te onderhouden. Overigens heeft de ondervinding van Frankrijk geene gunstige resultaten van het stelsel van afkoop opgeleverd.

Hij komt ten slotte met nadruk op tegen dat bekribbelen, dat tot niets anders leidt dan om het leger te ontmoedigen, en zoo iets is immers hoogst nadeelig voor het land. Hij weet wel, dat men den financiëlen toestand van het land op het dog moet houden en hij is ook niet voor

weelde of overdrijving, maar zijn stelsel is: dat het volstrekt noodige er wezen moet. Spr. verdedigt nog op eenige andere punten het budget; hij heeft dit steeds gedaan, welligt is dit thans voor de laatste maal, want in Julij aanstaande treedt hij af en hij weet natuurlijk niet, of hij weder wordt ingekozen. Maar hoe dit ook zij, hij zou het als de grootste zelfvoldoening voor zijne geheele parlementaire loopbaan rekenen, ook al hadde hij maar een enkel lid overtuigd van het groote belang om ons leger op een goeden voet te houden.

De heer NOLTHENIUS had bij de algemeene beraadslagingen gezegd, dat Nederland voor tijd van vrede te veel aan het defensie-wezen besteedde en dat hij in dat gevoelen door het voorbeeld van buitenlandsche mogendheden werd versterkt. Hij had er echter bijgevoegd, dat hij niet onbillijk jegens den Minister van Oorlog wilde wezen, die tot geene inkrimping kon overgaan, zoolang de milicie en de schutterijen niet waren georganiseerd.

Daar men hem beantwoord heeft, komt hij op zijn gevoel terug en toont hij op nieuw aan, dat de inzage van buitenlandsche begrotingen hem in zijn gevoelen heeft versterkt. Hij blijft zijne meening volhouden en toont uit de begrotingen van Frankrijk van 1853, 1854 en 1855 aan, dat aldaar voor het defensiewezen een normaal cijfer is aangenomen, daar het in 1853 heliep 424, in 1854 440 en in 1855 460 millioenen, onder welk laatste bedrag nog buitengewone uitgaven voor oorlog waren begrepen. Nu erkent hij wel, dat in de oorlogskosten door buitengewone credieten is voorzien, maar men moet bij het maken van vergelijkingen op het gewone cijfer letten; zoodat de opgegeven gewone begroting als een normaal cijfer kan worden aangemerkt.

De MIN. VAN OORLOG wenscht zijn antwoord te beginnen met hetgeen waarmede zoo aanstonds de discussie is geëindigd. Hij wenscht nog iets te voegen bij hetgeen reeds door den heer Storm van 's Gravesande is aangemerkt. Hij stelt ter zijde in hoeverre een bloote vergelijking van cijfers, in verband met de bevolking, iets kan bewijzen. Hij neemt de cijfers aan, zooals zij door den vorigen Spr. zijn opgegeven. Hij gaat dan na de bevolking van Engeland, Frankrijk en Nederland, en het cijfer voor de defensie in de drie Staten; en dan komt hij tot de slotsom dat, zoo de aangegeven cijfers juist zijn, er in Nederland voor oorlog zou moeten worden uitgegeven 14½ millioen of 13½ millioen, naar den grondslag van Engeland en Frankrijk, zoodat de uitkomst van deze vergelijking doet zien, dat Nederland voor het leger veel minder uitgeeft dan in Engeland en Frankrijk in vredetijd het geval is. Meermaalen en ook nu, heeft men gesproken van de wenschelijkheid, om een zoogenaamd normaal cijfer van f10,400,000 aan te nemen, of wilde, dat daarop alsnog teruggekomen wierd.

Hij heeft het van belang geacht te onderzoeken wat er gebouren moest, zoo men aan dien eisch wenschte te voldoen. Eene zaak staat vast, dat op de uitgaven voor onderhoud en kleeding der krijgslieden niets meer kan bespaard worden en dat in dit opzigt de uiterste grens van spaarzaamheid is bereikt. Er blijft dus alleen over, de krijgsmagt te verminderen, om het bedrag uit te winnen, dat boven het normaal cijfer wordt uitgegeven. Te dien aanzien heeft hij eene berekening gemaakt, welke hij zal mededeelen, maar waarbij hij vooraf doet opmerken dat de gewenschte bezuiniging dan nog niet dadelijk is te bereiken, want de officieren moeten dan nog op verminderd tractement gebracht worden en de onderofficieren moet men zoolang behouden totdat men ze weder zou kunnen doen invallen. Nu heeft hij berekend, dat, zoo een regiment infanterie, een regiment cavalerie en eene batterij artillerie zouden worden opgeheven, dit eene bezuiniging zou te weeg brengen van f522,000. Het verschil tusschen het zoogenaamd normaal cijfer en de tegenwoordige begroting bedraagt f1,285,000. Om nu die som te verkrijgen, zou men moeten opheffen: twee regementen infanterie, twee regementen cavalerie en twee regementen artillerie. Maar dan is men er nog niet, want, zoo de prijzen blijven stijgen, dan moet men op nieuw opheffen, terwijl daarentegen, als er eene daling bespeurd werd, men wederom tot de oprigting van nieuwe regementen zou moeten overgaan.

Nu vraagt hij of een zoodanige toestand van zaken denkbaar is, waarbij het leger jaarlijks aan eene nieuwe organisatie moet worden onderworpen, of door zoodanige handelwijze wel eenige instelling zou kunnen rijpen of vruchten dragen en of het mogelijk is dat eenig leger tegen zoodanige soort van onbestendigheid zou bestand wezen. Hij zou het dan veel heter keuren dat er in het geheel geen leger bestond. Hij deelt toch het gevoelen van een lid der kamer, dat onlangs verklaard heeft, dat het veel beter is geen leger te bezitten dan een, dat op een gegeven oogenblik blijken zou geheel en al onbruikbaar te zijn. Hij vertrouwt dat elk lid der vergadering daarvan volkomen overtuigd is. Z. Exc. drukt er op dat de uitgaven voor geene verdere vermindering vatbaar zijn. Een infanterist kost den Staat dagelijks 43½ cent, een artillerist 48 en een cavalierist 59. Daaruit moet worden voldaan: 1o. de soldij, 2o. het brood, 3o. de kleeding, 4o. het nachtleger, 5o. de reparatie van de wapenen, 6o. de reparatie der kleedingstukken en 7o. de reparatie van het paardentuig. Uit dat bedrag moet dus de krijgsmagt worden gevoed, gekleed, gehuisvest, verpleegd en moeten zijne wapenen, kleeding en het paardentuig in volkomen orde worden gehouden; terwijl bovendien daarnaast nog een klein zakgeld moet gegeven worden, waarover de krijgsmagt te beschikken heeft. Naar die opgave zal men moeten toestemmen, dat deze uitgaaf voor geene verdere vermindering vatbaar is. Hij gelooft dat dit bewijst, dat het Departement van Oorlog met een geest van strenge spaarzaamheid te werk gaat en dat het tevens bewijst dat het Departement van Oorlog de kunst verstaat, waarvan in deze vergadering soms is gesproken, om met weinig geld veel te doen. Hij meent dat hij, die met 43½ ct. daags zooveel kan uitrusten, wel op den eersten rang van een goed administrateur mag geplaatst worden.

Z. Exc. treedt daarop in eene wederlegging van uitdruk-

kingen, die over het defensiewezen van den Staat zijn gebezigd. Zoo heeft men het de kanker van het defensiewezen genoemd. Nu hij aan het woord is, acht hij zich verplicht het defensiewezen tegen zulke verkeerde voorstellingen te verdedigen. Hij zal op dat gezegde antwoorden met het doen eener vraag, namelijk of het defensiewezen zou worden gebaat als voor het defensiewezen volstrekt niets werd uitgegeven. Dan bezitten wij geen vaderland meer, geen dak, geen haard om ons te verwarmen; dan verkeeren wij zelfs in den ellendigsten toestand van door andere volken beheerscht en onderdrukt te worden. Hij vraagt het, wie zoodanigen toestand wenschelijk wil achten. Hij kan dan ook zoodanige vergelijking van het defensiewezen met de kanker niet aanuemen. In allen geval bestaat er een groot verband tusschen hetgeen men te verdedigen heeft en wat daarvoor ten koste gelegd wordt. — Zoo heeft men ook gezegd dat de groote uitgaven voor de defensie ons in vroegere dagen aan den rand van den afgrond hebben gebracht. Ook daartegen moet hij opkomen.

Hij gelooft het niet en wenscht te bewijzen, dat die stelling onjuist is. Het zijn niet die verbazende kosten voor Oorlog en Marine, die ons aan den rand van den afgrond hadden gevoerd, maar het zijn die ongelukkige gebeurtenissen, waarvan die groote uitgaven de onvermijdelijke gevolgen waren. Nederland werd aangerand en heeft zich moeten verdedigen, hetgeen met onnoemelijke opofferingen gepaard ging. En als Nederland zich eens niet had verdedigd en zich had overgegeven; als het toegegeven had aan roof, plundering en moord: zou het dan verder van den afgrond geklaren zijn? Neen, zoo Nederland dat besluit had genomen, het had zich juist in den afgrond gestort, en het Nederlandsche Staatsgebouw zou voor altijd onder den afgrond zijn begraven. En wat is er nu gebeurd? Ten slotte is toch met Gods hulp en door de veerkracht der Natie de verdediging met gebukkigen uitslag bekrond.

Ook heeft men gezegd, dat men naauwelijks het tijdperk van amortisatie en afschaffing van belastingen was ingetreden, of het geheele verschiep werd reeds op het spel gezet, door de opvoering van de som van inproductieve uitgaven. Hij vraagt of het voorzigtig en raadzaam is, aan de Regering de noodige gelden voor het krijgswezen te onthouden, om zich uit eene tijdelijke financiële crisis te redden? Hij besluit die quaestie niet, maar hij gelooft toch dat, zoo men gelukkig het tijdstip van amortisatie en afschaffing is ingetreden, het de plicht der Regering is om datgene aan te vragen, wat gevorderd wordt tot eene goede voorbereiding van het defensiewezen van den Staat. Hij moet het betrouwen dat, daar waar het zulke groote belangen geldt, men alleen het oog wenscht te vestigen op amortisatie en afschaffing.

Meermalen en ook heden is er sprake geweest van den *vredelievenden* burger van dit kleine en nijvere land. Die naam van *vredelievenden* heeft hem zeer verast. Wat de geschiedenis van dien burger leert, komt daarmede niet geheel overeen. Hij zal nu niet een terugblik slaan op de middeneeuwen, maar hij begint van 1568 en eindigt met 7 December 1855. En dan blijkt het hem dat de burger 166 jaren oorlog en 121 jaren vrede heeft beleefd. Hij zal daaruit alleen dit bewijs trekken, dat de burger even goed voor oorlog als voor vrede gestemd is. De groote vraag is echter, welke was de uitslag van al die oorlogen. Buiten en behalve den onsterfelijken roem, die behaald werd, heeft men een onberekenbaan schat in andere werelddeelen verkregen. Te regt is het dikwerf in deze vergadering gezegd, dat het staan of vallen van Nederland van die bezittingen afhangt. Gewis zijn allen het daarover volkomen eens. Het behoud der bezittingen is dus voor Nederland eene quaestie van leven of dood. De vraag dus, hoe we in het behoud der kolonie zullen blijven, is eene quaestie die alles beheerscht.

Nu zijn we in het bezit daarvan gekomen door de kracht der wapenen, en wij kunnen niet anders in het bezit blijven dan door de kracht der wapenen. Wenscht men die wapenen niet te verliezen, dan gaan de bezittingen verloren en de val van Nederland is daarvan het gevolg. De eenige waarborg is dus gelegen in het bezit van een goed, geoefend en sterk leger in Indië. En dat bezit is eene onmogelijkheid, als we geen sterk, goed en krachtig aangesteld leger in Nederland hebben. Dat leger bestaat hier en dat meent hij te moeten bewijzen. Het Nederl. leger in Europa is onophoudelijk werkzaam voor het leger in Indië; en zoodra in het eerste belemmering ontstaat, heeft dit dadelijk een nadeeligen invloed op het leger in Indië. Nu toont Z. Exc. aan, dat onder-officieren, korporals en soldaten voor Indië hier worden opgeleid en onderrigt. Het Indisch bestuur behoeft daarvoor niet te zorgen. Zoodra zij in Indië aankomen, kan dadelijk over de manschappen worden beschikt. Daartoe is tijd en geld noodig. Al die uitgaven zijn een verlies voor de begroting van oorlog, maar eene winst voor het koloniaal Departement. Gedurende de laatste 25 jaren zijn van hier naar Indië vertrokken 14,884 onder-officieren, korporals en manschappen, die uit ons leger naar Indië zijn overgegaan. Het onderrigt en de opleiding daarvan heeft ruim 2 millioenen gekost. Evenzoo zijn vele uitgaven voor jonge lieden geplaatst op de Kon. academie van zee- en landmagt, voor Indië bestemd. De kosten, die voor de opleiding verstrekt zijn voor jonge lieden, die naar Indië zijn bestemd, berekent hij op f 85,200. Ook in 's Rijks groot militair hospitaal te Utrecht worden jongelieden opgeleid tot de dienst in Indië. Een derde der kweekelingen is bestemd om opgeleid te worden tot officieren van gezondheid bij het Indisch leger. De kosten daarvan schat hij op f 191,666.66. Trekt hij nu de kosten van deze verschillende uitgaven te zamen, dan verkrijgt hij een bedrag voor Indië uitgegeven van f 2,279,495.43. Men ziet dus, welke gewichtige diensten het Departement van Oorlog aan het leger van Ned. Indië bewijst. Stelt men dat Departement buiten staat die hulp en die ondersteuning te verliezen, wat zal dan daarvan het gevolg zijn? Dat de kosten van het Indisch leger zeer aanzienlijk zullen vermeerdere. Hij aarzelt dan ook niet te verklaren, dat, zoo men dit verband geheel zou opheffen,

de Staat, wel verre van te bezuinigen, veel zou verliezen, daar de kosten van het Ned. Indisch leger veel hooger zouden klimmen.

Maar een veel verschrikkelijker gevolg zou daaruit ontstaan. Het Nederlandsch element, de Nederlandsche geest en de gehechtheid aan Ned. belangen zou geheel bij het leger in Indië verdwijnen. Er bestaat dus een noodzakelijk verband tusschen de beide legers, en die dit onpartijdig wil onderzoeken, zal de overtuiging verkrijgen, dat het op den tegenwoordigen voet alleen mogelijk is, het leger in Indië te behouden en het bezit van Indië te verzekeren, waarvan toch het staan of vallen van Nederland afhangt. En nu zegt hij, als van dat verband wordt afgezien en het verbroken wordt, dan staat Nederland werkelijk aan den rand van den afgrond!

De heer VAN HOËVELL vangt met dit laatste punt aan. Juist zijn bezwaar is daarin gelegen, dat er te weinig verband tusschen het leger hier te lande en dat in Indië bestaat. Nu zegt men: wij zijn in het bezit van Indië gekomen door de kracht der wapenen, en wij hebben het daardoor behouden. Dat wij door de wapenen in het bezit van Indië zouden zijn gekomen, is eene geschiedkundige fout. De geschiedenis leert integendeel, dat Oost-Indië in ons bezit is gekomen, niet door de kracht der wapenen, maar door de verdragen; en dat wij in het bezit zouden moeten blijven door de kracht der wapenen, daartegen moet Spr. opkomen. Wij moeten Indië behouden door een regtvaardig en menschlievend bestuur, en door de vervulling onzer roeping, om die volken te beschaven en daardoor den band tusschen Nederland en de koloniën te versterken. Op de kracht van wapenen alleen te rekenen is een gevaarlijk stelsel, dat hij niet hoopt dat ooit ingang zal vinden. De Min. heeft ons verhaald: hoeveel soldaten in 25 jaren naar Indië zijn gezonden, dat aan de militaire akademie de officieren van Indië gevormd worden, en dat aan de geneeskundige school te Utrecht de officieren van gezondheid van Indië worden opgeleid. Dit alles is volkomen juist, maar om daarmee nu te verdedigen, dat wij een budget van oorlog moeten hebben tot het cijfer, dat thans gevorderd wordt, kan Spr. niet beamen. Hij wenscht juist een verband tusschen beide legers.

Desknadigen beweren zelfs, dat dat verband niet bestaat en wenschen het tusschen de officieren der beide legers, door hen in beide werldeelen te laten dienst nemen. De Minister zou het betreuren, als hier te weinig voor het leger werd ten koste gelegd, want in Indië zou het zooveel meer kosten, en dan zou het Nederlandsche element niet genoegzaam hewaard blijven. Hij vraagt, waarom de Minister daarover met zooveel vuur heeft gesproken? Want niemand heeft hier of buiten de Kamer gezegd: er is geen leger noodig. Alles loopt hier alleen over de som en of die niet de krachten van Nederland te boven gaat. En moet dan niet met het oog op de financiële krachten de inrigting van het leger plaats hebben? De bezwaren, tegen deze begrooting ten vorigen jare zoo uitvoerig door den heer Meussen ontwikkeld, bestaan voor Spr. nog en in hooge mate; en aangezien hij niet van meening veranderd is, zal hij verplicht zijn, tegen het hoofdstuk te stemmen.

DE MIN. VAN OORLOG beantwoordt den vorigen spreker. Hij geeft toe, dat hij met vuur en kracht over de zaak gesproken heeft, omdat hem het onderwerp ter hartegaat. Voorts moet hij verzekeren, dat, als niet de kracht der wapenen en de vrees der bajonetten achter de verdragen hadden gezeten, die ons in het bezit van Indië hebben gesteld, wij nooit tot die verdragen zouden gekomen zijn. Hij is het evenwel eens met den heer van Hoëvell, dat regtvaardigheid en rechtschapenheid bij het bestuur in Indië hoofdzaak moeten zijn. Het Indische leger moet ook alleen dan te pas komen, als niets meer helpt. Hij heeft eindelijk niet gezegd, dat door één der leden verlangd is, dat er geen leger zou zijn, maar hij heeft alleen doen zien, dat, als er hier zelfs geen leger bestond, de kosten voor dat van Indië buiten mate zouden toenemen.

De heer VAN BOSSE vraagt alleen het woord om te verklaren, dat ook bij de berekening van den heer Nolthenius heeft nagegaan. Zijne conclusie, in tegenstelling met den Minister, is, dat, als men vergelijkt de defensiekosten van de meeste grootte staten, wij, in verhouding tot de bevolking, de meeste uitgaven van defensie hebben.

De heer VAN GOLTSTEIN doet uitkomen, dat de rede van den minister niet in verband staat met de voorafgegane redevoeringen. De minister heeft stellingen bestreden, die door niemand zijn vooruitgezet. Niemand behoeft daartegen dus op te komen. Hij moet daarbij opmerken, dat de minister zich meermalen niet onthoudt van overdrijving. Hij komt nog op eenige punten van de vorige rede terug, en beantwoordt den heer Luyben, die thans voor het hoofdstuk is gestemd, bepaaldelijk om de tusschenkomst van het leger in te roepen, als er moeilijkheden tusschen de ingezetenen mochten ontstaan. Die vrees deelt Spr. niet. De toon der dagbladders, door den heer Luyben bedoeld, moge buitensporig zijn, hij zal afstuiten op het gezond verstand der Natie; de rede zal over driften zegevieren. De uitspattingen van die pers zijn te betreuren, maar zijn het noodwendig gevolg van de vrijheid van drukpers; de voordeelen dier vrijheid gaan echter gelukkig de nadeelen te boven.

Daarna hebben nog het woord gevoerd de heeren van Zijl, van der Linden, Storm, van Nispen van Sevenaer en de Ministers van Justitie en van Oorlog. — De heer Storm heeft de circulaire van den Minister van Justitie besproken, betrekkelijk de uitvoering van art. 167 der Grondwet, omtrent het houden van openbare godsdienst-oefeningen. (Op dit kort bericht wordt teruggekomen.)

Daarna zijn de algemeene beraadslagingen gesloten. Morgen voortzetting der beraadslagingen over hoofdstuk X.

Gravenhage, 7 December.

Een koninklijk besluit van den 25sten November 1855, houdt in, vernietiging van een besluit van den gemeenteraad van Mesch. Z. M. overwegende, dat de door den gemeenteraad laatst ont-

slagen secretaris der gemeente tevens burgemeester is; dat art. 95, 2de alinea, der gemeentewet voorschrijft, dat de burgemeester, tot secretaris benoemd, als zoodanig niet wordt ontslagen dan met Onze goedkeuring; dat evenwel de benoeming van den nieuwen secretaris heeft plaats gehad, alvorens het ontslag, dat het secretaris-amt zou doen openvallen, door Onze goedkeuring bekrachtigd was: dat alzoo de raad, reeds dadelijk tot benoeming van een anderen secretaris overgaande, gehandeld heeft in strijd met de wet; Gelet op art. 153 der gemeentewet; Den Raad van State gehoord (advies van den 23sten dezer, no. 11); Hebben goedgevonden en verstaan het besluit, door den gemeenteraad van Mesch, in zijne vergadering van 7 Julij jl. genomen en strekkende ter benoeming van een secretaris der gemeente, te vernietigen.

Een koninklijk besluit van 29 Julij jl., strekt om bewilliging te verleenen tot wijziging van art. 19 der statuten van de te Dordrecht gevestigde *Drentsche veen- en midden kanaal-maatschappij*, in dier voege, dat voortaan de jaarlijksche vergadering van deelhebbers, in plaats van tusschen 15 Maart en 15 April, zal bijeenkomen tusschen 15 Mei en 15 Junij.

Z. M. heeft tot raadsheeren in den Hoogen Raad der Nederlanden benoemd mr. J. C. Voorduin, thans raadsheer in het Provinciaal Gerechtshof in Utrecht, en mr. C. L. de Vos, thans president der Arrond.-Regtbank te Utrecht.

Z. M. heeft tot regter in de Arrond.-Regtbank te Gorinchem benoemd Mr. G. J. Mounier, thans griffier bij de Arrond.-Regtbank te Zierikzee, en tot regter-plaatsvervanger in de Arrond.-Regtbank te Groningen, mr. A. Modderman, procureur aldaar.

Z. M. heeft tot plaatsvervangend kantonregters in het 2e en 3e kanton Amsterdam benoemd Mr. W. K. van der Breggen, en Mr. G. H. Reuver, beide advocaten aldaar.

Bij Koninklijk besluit zal de luit. ter zee 1ste kl. J. O. H. Arntzenius, met den 31sten Dec. a. s. op zijn verzoek, eervol worden ontslagen uit de betrekking van inspecteur over het loodswezen, de betoning, bakering en verlichting te Amsterdam, en die betrekking met 1 Jan. 1856 opgedragen aan den luit. ter zee 1ste kl. J. W. van Bisselick.

Bij Koninklijk besluit is aan den heer Mr. P. Myer, benoemd Minister van Koloniën, eervol ontslag verleend als lid in den Raad van Nederl. Indië, en zulks met ingang van 1 Jan. 1856.

Z. M. de Koning heeft den kapitein van der Heijden, van het regiment grenadiers en jagers, benoemd tot ridder der orde van de Eikenkroon.

Blijkens opgave van het ministerie van financiën is aan de verschillende kantoren van 's Rijks accijnsen, over de maand November 1855, ontvangen aan suiker-accijns in hoofdsom, opercenten en collectief zegel een bedrag van f 13,041.73^h.

De *Indépendance belge* bevestigt thans, dat er geene opzegging door de Nederlandsche regering heeft plaats gehad van het traktaat met België van 1851.

Men verzekert, dat de commissie alhier, die belast is met de nitreiking van de bekrooningen, ter zake van de tentoonstelling te Parijs, voornemens is, die met den meest mogelijken luister te doen plaats hebben.

Bestuurderen der vereeniging tot verbetering van den werkenden en dienstbaren stand, hebben het pligtmatig geacht, hunne stadgenooten meer oplettend te moeten maken op het straatvegen, hetwelk door hunne vereeniging uitsluitend verrigt wordt door mannen, die talrijke gezinnen hebben en armlastig zouden zijn, indien zij daardoor niet in de gelegenheid wierden gesteld, eenigzins in hunne behoefte te voorzien. En aangezien de nieuwe politie-voorziening voor deze stad met 1 Januarij 1856 in werking wordt gebracht, waarin bepaakt wordt dat geen straten meer geschoofd, maar wel geveegd moeten worden, zoo noodigen bestuurderen daarom te meer hunne stadgenooten uit, om hunne straten door de vereeniging te laten veegen en hopen daardoor in staat gesteld te worden, om meer huisvaders werk en ook meer verdiensten te geven. De prijs daartoe is zoo laag mogelijk gesteld, maar zoo door alle inwoners geheele straten werden aangegeven, zoudde de prijs nog iets verminderen. Men moet altijd in het oog houden, dat, door hieraan deel te nemen, men niet alleen aan behoeftigen wel doet, maar ook geheel vrij is van het schoon houden der straten.

Door de 's Gravenhaagsche afdeling van de Nederlandsche vereeniging tot afschaffing van den sterken drank, werd gisteren avond weder eene openlijke vergadering gehouden, waarin de heer Mr. D. Léon als spreker optrad, die eene zeer treffende rede hield, waarin hij betoogde, dat reeds van vóór Christus geboorte tot op den huidige dag de dronkaard een gruwel in Gods oog was. Hij toonde door krachtige voorbeelden aan, hoe de mensch zich door het gebruik van sterken drank vernedert, niet alleen voor het Goddelijk wezen, maar ook jegens zijn evenmensch. Hij vermaande de toehoorders dan ook ernstig, dat verderfelijk vocht voor eeuwig vaarwel te zeggen, ten einde zich de liefde van God en zijne natuurgenooten deelachtig te maken. Daarna werd door den heer Greve eene bijdrage geleverd, waarin spreker ten doel stelde het St.-Nicolaas-kinderfeest, dat gisteren gevierd werd, in toepassing te brengen op het gebruik en het misbruik van sterken drank, die door de volwassenen bij die gelegenheid ongelukkig ruimschoots wordt gebruikt, terwijl het geld, daartoe besteed, tot nuttiger einde kon worden aangewend. Zeer talrijk was de opkomst van belangstellende toehoorders, waaronder zich vele dames bevonden. Beide sprekers werden met veel belangstelling aangehoord. Ook werd er mededeeling gedaan van een groot getal personen, die zich als leden der vereeniging hadden laten inschrijven.

Dezer dagen is in 86jarigen ouderdom te Delft overleden de heer L. A. van Meerten, bekend door onderscheidene geschriften van wetenschappelijken inhoud en ijverige deelneming aan geleerden arbeid. Hij was in der tijd se-

cretaris van het geneeskundig bestuur der land- en zeemagaz. voorts directeur van 's Rijks magazijn van geneesmiddelen. Men kent onder anderen van hem bijdragen over den aanplant van maïs in Nederland en een geschrift over het doelmatig aanwenden der luchtzuivende en besmettingswerende berookingen, het laatste hij geleegenheid der eerste verschijning der cholera hier te lande. De overledene was gedurende lange jaren Raad der stad Delft en kenschetste zich door de zucht om de vruchten zijner kundigheden ten algemeenen nutte dienstbaar te maken. Zijne nagedachtenis zal bij velen, die op zijne langdurige loopbaan met hem in betrekking kwamen, in toegenegen herinnering blijven. Hij was ridder der orde van den Nederl. Leeuw, lid en correspondent van onderscheidene geleerde genootschappen.

Wij vernemen met belangstelling, dat de heer C. W. Mieling alhier, het plan heeft eene algemeene loterij van schilderijen, boeken, handwerken en voorwerpen van kunst en nijverheid op te rigten, waarvan de opbrengst zal strekken geheel ten voordeele der noodlijdenden op Banda en Ternate in den Molukschen Archipel, die zoo zeer door aardbeving en brand geteisterd zijn.

Leijden, 7 Dec. Heden is Dr. J. J. Prins, onlangs benoemd tot professor in de theologie aan de academie alhier, als zoodanig plechtig geïnstalleerd. De hooggeleerde heer hield eene Latijnsche verhandeling: *de institutione academica ad verbi divini formandos magistros aptissima*.

Amelo, 5 Dec. Naar men met zekerheid verneemt, heeft de WelEerw. heer J. F. Warnsack, R. C. priester en pastoor te Borne, besloten, afstand te doen van de casuatie, welke ZW. Eerw. tegen het arrest van het hof van Overijssel had aangeteekend. (H.)

Publieke Vermakelijkheden.

Kon. Fr. Schouwv., Zaterdag, 8 December 57^u ure.

JERUSALEM, grand opéra et 4 actes en 8 tableaux
L'ECOLE DES AGNEAUX, comédie en vers en un acte

Per Telegraaf.

Genoa, 3 Dec. De graaf van Chambord zoekt een paleis te huren te Nervi, de verblijfplaats van Koningin Amalia.

Nizza, 3 Dec. Isman-pacha, zoon des onder-Konings van Egypte, is alhier aangekomen.

Prijs-Courant der Effecten.

PER TELEGAAF.
AMSTERDAM, 7 December 1855.

	pCt.			
NEDERL. W. Sch.	2 1/2	62 3/16	3/8	3 3/4
Dito dito 1844.	3	73 5/8	13/16	13 1/16
Dito dito 1844.	4	92 1/2	5/8	3/4
O. I. L. 1844 . . .	4	92 3/8	1/2	—
Amort. Synd. . . .	3 1/2	—	—	—
Hand.-maats. . . .	4 1/2	—	—	—
BELGIE. certifice.				
bij <i>Rotschild</i> . . .	2 1/2	50	—	—
Russ. Bij <i>Hope</i>				
1798 en 1816 . . .	5	101 3/4	102	—
Dito 1828—1829 . .	5	100 7/8	—	—
Insp. in Assign. . .	6	—	—	—
Cert. van dito. . . .	6	—	—	—
Nag. 1831—1833 . .	5	—	—	—
<i>Hope en Co.</i> 1840 . .	4	75 1/2	—	—
<i>Steglitz</i>	4	74 5/8	—	—
dito 1854.	5	80 5/8	7/8	5 3/4
Nieuwe Engels. . . .	4 1/2	87 1/2	5/8	—
ROLEN. Certifice. . .	4	—	—	—
And. Lot. f. 500 . .	—	142 1/4	—	—
SPANJE. Nieuwe . . .	1 1/4	20 1/4	5/16	—
Bantel.	3	—	—	—
Binneal. 6m.	3	33 5/16	3/8	—
Cert. Coup.	—	4 1/8	13/16	3/4
Amortizable.	—	7	3/8	3/8
PORTUG. Lond. . . .	3	40 3/8	—	—
OOSTER. Metal. . . .				
1816—1852.	5	63 1/4	9/16	—
Dito 1849—1854. . .	5	73 1/4	7/16	5/16
Dito Zilv. Nation. . .	5	66 1/2	13/16	11/16
Dito 1847—1852. . .	2 1/2	32 3/8	7/16	—
FRANS. Lot. 1854. . .	3 1/2	194 1/2	—	—
Braz. Lond. 1824. . .	5	—	—	—
PERU	4 1/2	74	—	—
MEXICO	3	18 1/8	1/4	—
GREN.	2 3/4	19 5/16	3/8	—
Uitgestelde.	—	6 7/8	—	—
EQUAD. Lond.	—	3 1/2	9/16	—
VENEZ.	4	—	—	—
Uitgestelde.	1 1/2	—	—	—

Vaste beurs, handel geanimeerd.

LONDEN, heden.	
Eng. geconsolid.	3 pCt. 90 3/8 a
Spanje	1 1/4 " 20 7/8 a
Mexico	3 " 19 7/8 a
PARIJS, heden.	
Fransche certifice.	4 1/2 pCt. fr. —
Spanje	3 " —
—	1 1/4 " —
WEENEN, 6 Dec.	
Metalliek	5 pCt. —
Nationaal	5 " 77 5/8
Wissel London	— " 10.48
Zilver	— " —

Gedrukt bij G. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.